

УДК 378.4

DOI 10.18372/2786-5487.1.17699

Гайович Галина

кандидат філологічних наук, доцент,

Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту,

м. Київ, Україна

innovinfo2020@gmail.com

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

***Анотація.** У статті розглянуто елементи інноваційної діяльності закладів освіти, що функціонують в системі ДСНС України, представлено педагогічний досвід щодо використання та впровадження в практику сучасних інноваційних форм освітньої діяльності, зокрема пов'язаних з інформаційно-комунікаційними, хмарними технологіями. Зроблено висновок, що інноваційні методики у навчальному процесі є потужним стимулом, що надає можливості використання різних способів подання інформації, дозволяє включити слухачів у навчальний процес, стимулювати їх до творчості й самостійності.*

***Ключові слова:** інновації, інформаційно-комунікаційні технології, хмарні технології.*

***Annotation.** The article addresses the elements of innovative activity of educational institutions of the State Emergency Service of Ukraine. It presents pedagogical experience regarding the launching of modern creative forms in scholar activity, particularly related to information communication and cloud technologies. It concludes that innovative methods in the educational process are powerful incentives that provide opportunities to use different ways of presenting information, engage students in the educational process, and stimulate them to develop creativity and independent thinking.*

Key words: innovations, information and communication technology, cloud technology.

Актуальність теми. Сучасні зміни в світі та в Україні накладають відбиток і на функціонування закладів освіти системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС). Кожна навчальна установа системи намагається бути конкурентоздатною, надавати та поглиблювати знання слухачів щодо питань цивільного захисту, використовуючи інноваційні технології та методи навчання. У цьому контексті досить важливим є питання професійності педагогічних працівників навчальних закладів, які мають володіти, окрім професійних знань, набором основних soft skills, зокрема умінням працювати в команді, використовувати у своїй роботі інноваційні технології, йти в ногу з досягненнями науки, мати навички роботи з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, бути готовим удосконалювати свої професійні знання та вміння. Це потрібно для того, щоб впроваджувати інноваційні методи навчання, які ведуть до поліпшення ефективності навчального процесу та допомагають іти в ногу з часом.

Мета статті – розкрити впровадження інновацій в навчальних закладах Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Результати дослідження. Термін інновація ввів у науковий обіг австрійський (пізніше американський) вчений Йозеф Алоїз Шумпетер (1883-1950) у першому десятилітті ХХ ст. у своїй праці «Теорія економічного розвитку...» і стосувався він суто економіки [6]. З часом термін почали використовувати і в педагогічній науці. Як зазначає у своїй монографії Л.М. Ващенко: «Інновація – це комплексний, цілеспрямований процес створення, розповсюдження і використання новації» [1, с. 45]. Під інноваційним потенціалом навчального закладу розуміють здатність створювати, сприймати та реалізовувати нововведення. Це творчий процес, результатом якого є

пропозиція оригінальних шляхів для вирішення тих чи інших педагогічних питань. Тож «інновації варто розглядати як ефективні та результативні нововведення у змісті, методах, засобах і формах навчання та виховання особистості, в управлінні системою освіти, в організації освітнього процесу, у структурі закладів освіти» [5, с. 7]. Суть інноваційного процесу полягає у формуванні та розвитку змісту та організації нового. «Еволюція інноваційного розвитку найліпше відображена в управлінських концепціях, які розробили вчені та фахівці, а потім реалізували на практиці, щоб вирішити назрілі проблеми, висунуті реальними потребами суспільного поступу» [2, с. 5]. У цілому під інноваційним процесом розуміється комплексна діяльність зі створення (народження, розробки), освоєння, використання і розповсюдження нововведень.

«Отже, інновації в освіті, – на думку О.А. Дубасенюк, – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану» [4].

У науковій літературі розрізняють поняття «новація» та «інновація». Новація – це саме засіб (новий метод, методика, технологія, програма тощо), а інновація – це процес освоєння цього засобу. Інновація – це цілеспрямована зміна, що вносить в освітнє середовище нові стабільні елементи та викликає перехід системи з одного стану в інший [3, с. 22 - 23].

Звичайно, інновації самі по собі виникнути не можуть, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих педагогів і цілих колективів. Тож цей процес потребує чіткого управління. Тут варто звернути увагу, з одного боку, на розроблення та впровадження в практичну діяльність нових ідей, а з іншого, – на вивчення, узагальнення і поширення цього педагогічного досвіду. Вважаємо, що ці напрями не можуть розглядатися

ізолювано один від одного. Вони тісно взаємопов'язані, оскільки метою вивчення, узагальнення та поширення педагогічного досвіду є впровадження нового, передового в масову практику. Для отримання позитивних результатів інноваційних процесів ефективно має діяти управлінська діяльність щодо створення, освоєння і використання педагогічних нововведень. Педагог може виступати в якості учасника, розробника, дослідника, користувача й пропагандиста нових педагогічних технологій, теорій, концепцій, а управлінці мають організувати та забезпечити відбір, оцінку та поширення інноваційного досвіду серед колег.

На жаль, часто зустрічаємо ситуацію, коли педагогічними колективами навчальних закладів накопичується досвід, який міг би бути цікавим для інших закладів освіти, однак він залишається незатребуваним. Зазвичай це стається тому, що у більшості педагогів і керівників не сформована потреба в його вивченні й застосуванні, відсутні навички та вміння його відбирати й аналізувати.

Подібна ситуація притаманна також і для освіти з питань цивільного захисту, яка в умовах російсько-української війни стала надзвичайно актуальною та потрібною.

Так, у своїй діяльності науково-педагогічні працівники, викладачі, майстри виробничого навчання тощо, які працюють в системі освіти ДСНС, часто не замислюються або не розуміють управлінських механізмів щодо можливості, необхідності та доцільності аналізу власного педагогічного досвіду та досвіду своїх колег. І це стоїть на перешкоді до впровадження інноваційних підходів, бо саме процес вивчення, узагальнення та поширення досвіду є важливим етапом запровадження в діяльність навчальних закладів елементів інновацій. Тож метою цієї розвідки є поширення педагогічного досвіду щодо використання та впровадження в практику сучасних інноваційних форм освітньої діяльності.

Розглянемо деякі інноваційні методи і форми, які використовуються в діяльності закладів освіти системи ДСНС України, зокрема Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (далі – ІДУ НД ЦЗ).

У зв'язку з запровадженням карантинних обмежень задля запобіганню поширення коронавірусної інфекції COVID-19, а останнім часом також через воєнні дії на території України, науково-педагогічні працівники ІДУ НД ЦЗ активно застосовують елементи інноваційних практик у своїй діяльності. Насамперед це стосується використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Так, для проведення лекційних та практичних занять в онлайн-форматі насамперед використовуються можливості комунікаційної платформи Zoom. Зокрема використовуються такі її можливості, як проведення відеоконференцій, онлайн-зустрічей, спілкування в чаті та його використання під час практичної роботи, можливість працювати в невеликих групах і організовувати мобільну спільну роботу.

Аналіз цієї роботи дозволяє говорити, що використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі, можна визначити як потужний стимул, що сприяє підсиленню мотивації до навчання, надає можливості використання різних способів подання інформації, дозволяє активно включити слухачів у навчальний процес та зосередити їхню увагу на найбільш важливих моментах матеріалу, стимулює до творчості, розвиває самостійність, формує необхідні знання та пізнавальні прийоми.

Ще одним кроком до запровадження інновацій в навчальному закладі стало застосування хмарних сервісів. Можливості цих сучасних онлайн-технологій використовуються зокрема під час організації функціонального навчання з питань цивільного захисту і курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників сфери цивільного захисту. Також додатки Google активно

використовуються для організації навчання на другому (магістерському) та третьому (аспірантському) рівнях вищої освіти. Так, для активізації роботи з магістрами та аспірантами в інституті активно використовуються можливості хмарного сервісу Google Classroom, який поєднує корисні сервіси Google, що створені спеціально для навчання, а саме: Google Drive для створення і обміну завданнями, Google Docs, Sheets and Slides (документи, таблиці, презентації) для створення навчальних матеріалів, Gmail для листування і Google Calendar для створення розкладу, Google Meet (відеолекції). Плюсом Google Classroom є те, що він є доступним для всіх, хто має особистий обліковий запис Gmail та зв'язок з Інтернетом. Недоліком Google Classroom є відсутність вебінарної кімнати. Однак це питання вирішується за допомогою комунікаційної платформи Zoom або ж Google Meet.

Потрібно сказати, що *процес впровадження в практику згаданих вище інноваційних технологій в ІДУ НД ЦЗ пройшов кілька етапів.*

Перший етап – підготовчий. Вивчення, опрацювання й аналіз наявного програмного забезпечення, здатного забезпечити потреби Інституту у вирішенні навчальних питань та вибір найбільш доступних та оптимальних сервісів для організації навчального процесу з використанням дистанційних технологій.

Другий етап – безпосередня організація роботи на комунікаційній платформі Zoom та в системі Google. Він включав також допомогу педагогам з набуття та вироблення необхідних умінь та навичок.

Якщо ж деталізувати, то наприклад, *організацію роботи в Google Class можна описати в такій послідовності:*

- створення облікового запису в Google;
- перевірка наявності Gmail-адреси у слухачів;
- реєстрація адміністратором слухачів в Google Class та під'єднання викладачів, які будуть проводити заняття;

- формування адміністратором запиту для приєднання слухачів до навчального класу;
- надсилання слухачами запиту для під'єднання до навчальних класів, які сформовані згідно з навчальними програмами;
- приєднання слухачів та викладачів до Google Class;
- надсилання адміністратором повідомлень слухачам з покроковими інструкціями щодо використання дистанційних технологій;
- тестування створеного середовища педагогічними працівниками, внесення коректив, узгодження розбіжностей.

Третій етап. Підготовка та завантаження на платформу навчальних матеріалів: презентацій, шаблонів документів, таблиць, підготовка тестового контролю тощо.

Четвертий етап – проведення онлайн-занять, який також передбачає формування посилання для відеозустрічі та запрошення слухачів до відеоконференції.

П'ятий етап – підсумковий. Після проведення навчальних занять проводиться підсумковий тестовий контроль, для якого використовуються можливості сервісу Google Forma, аналізуються відповіді слухачів, робляться висновки.

Висновки. Отже, на основі представленого матеріалу та наявного практичного досвіду можемо зробити висновок, що використання сучасних інноваційних та інформаційно-комунікативних технологій дозволяє організувати навчання навіть в найскладніших умовах надзвичайної ситуації. Створення курсу на Google Classroom потребує немало часу, але дозволяє структурувати матеріал і розробити зрозумілий та зручний для слухача додаток.

Оскільки ця платформа створена для навчання, тож має необхідні можливості для публікації потрібного навчально-методичного матеріалу та зручний інтерфейс.

Пандемія та повномасштабна війна на території України довели, що навчання населення з питань цивільного захисту має бути мобільним та адаптивним.

Саме онлайн-складова роботи освітніх закладів системи ДСНС може забезпечити безперервне інформування та навчання населення діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях, в умовах терористичного акту та бойових дій.

Важливо й те, що освітні технології не стоять на місці, вони розвиваються та трансформуються залежно від потреб споживачів, що створює підґрунтя для пошуку нових інноваційних форм роботи в подальшому.

Список використаних джерел

1. Ващенко Л.М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону : Монографія. К. : Видавниче об'єднання «Тираж», 2005. 380 с.

2. Гнилянська Л.Й., Юринець З.В. Управління інноваційним розвитком : навч. посібн. Львів : СПОЛОМ, 2021. 132 с. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07/Upravlinnia-innovatsiynym-rozvytkom.pdf> (дата звернення 15.02.2023).

3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., допов. Київ: Академвидав, 2012. 352 с. URL: <https://eltutor.at.ua/Podskazki/Dychkivska.pdf> (дата звернення 15.02.2023).

4. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О.А. Дубасенюк*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 12-28. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/42971148.pdf> (дата звернення 15.02.2023).

5. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник / за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.

6. Schumpeter J.A. The Theory of Economic Development. An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. London : Routledge, 2017. 255 p.